

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXVII, broj 41

12. listopada 2017.

cijena 200 Ft

Foto: Ákos KOLLAR

Dobro došli, naši mili gosti!

4. – 5. stranica

Znanstveni zavod predstavio se u Varaždinu.

3. stranica

Marko Dekić proslavio 80. rođendan.

10. stranica

485. obljetnica

11. stranica

Komentar

Trostruko

U roku sedam godina trostruko se povećala financijska potpora za narodnosti u državnome proračunu, nedavno je izjavio za MTI (Mađarska državna agencija) državni tajnik zadužen za vjerske, društvene i narodnosne veze pri Ministarstvu ljudskih resursa. Rečeno je i to da je povećan poradi očuvanja i njegovanja materinskog jezika i nacionalne samobitnosti. To je odista tako, potpore za narodnosne samouprave po zadatku, odnosno sredstva dobivena preko natječaja povećana su, no je li se s njima povećalo i znanje narodnosnog jezika, odnosno njeguje li se više narodnosni jezik, to je upitno. Narodnosne samouprave, udruge, ustanove pišu natječaje, zapisnike na mađarskome jeziku. Na pozive za natječaj Ministarstva može se prijaviti samo na mađarskome jeziku, ali zapisnici po zakonu mogu se pisati i na narodnosnom jeziku, međutim treba ih prevesti i na mađarski jezik, naime među službenicima koji to pregledaju vjerojatno nema osoba sa znanjem određenoga narodnosnog jezika. Koliko takvih narodnosnih samouprava ima koje pišu svoje zapisnike na oba jezika, ne znam. Ali mislim da vrlo malo, jer nitko ne voli dvostruki posao bez obzira, da se za to dobije bod po zadatku. Inače, po svom iskustvu maksimalnih 100 bodova može se dobiti i bez toga. Mislim da bi u njegovanju narodnosnog jezika više pomoglo ako bi se natječaji mogli predati samo na narodnosnom jeziku, naime upravo takve mjere daju funkciju jeziku. Lani je Ministarstvo ljudskih potencijala potpomoglo čak 2100 natječaja, ako bi se samo toliko puta narodnosne ustanove, organizacije pozabavile pisanjem natječaja na svome narodnosnom jeziku, već bi se vrlo mnogo učinilo glede njegovanja jezika. Tko bi te natječaje ocijenio, pregledao? Ionako u odborima za odlučivanje ima pripadnika iz redova raznih narodnosti, uz njih bi samo trebalo zaposliti nekoliko visokoobrazovanih osoba koje dobro govore po jedan jezik od 13 priznatih narodnosti (vjerujem da ima takvih u svakoj zajednici). Oni bi pregledali je li natječaj formalno odgovara i tako prosljedili odboru u kojem su predstavnici određenih narodnosti. Možda bi takva mjera trostruko pridonijela njegovanju narodnosnog jezika i povećanju njegova ugleda, nego trostruka financijska potpora za razne programe na kojima se gotovo i ne čuje narodnosni jezik. *Beta*

Glasnikov tjedan

U godini smo obilježavanja 150. obljetnice Austro-ugarske nagodbe, a 2018. obilježavat ćemo 150. obljetnicu Ugarsko-hrvatske nagodbe. Pravni su to akti koji su prije toliko godina, 1867. i 1868., odredili

političke i gospodarske odnose pod habsburškom krunom, slijedom gospodarskih, i nacionalnih previranja u prvoj polovici 19. stoljeća. Bio je to austro-ugarski dualistički sporazum kojeg je nakon godinu dana slijedio sporazum kojim su uredili međusobne odnose Hrvati i Mađari. Austro-ugarska nagodba proizašla je kao rezultat popuštanja cara koji je preživio desetomjesečni rat, dva bitna ratna poraza, u zemlji gdje se javljaju sve snažniji glasovi i zahtjevi. Nakon 1948. godine trebalo je napokon urediti odnose Beča i Pešte.

Kako pišu povjesničari, pa tako i Željko Holjevac koji je 26. rujna na konferenciji u Mađarskom parlamentu izlagao o prijepornom kompromisu – nagodbi iz 1867. godine nakon 150 godina. U svom izlaganju Austro-ugarska nagodba i Hrvatsko-ugarska nagodba iz hrvatske perspektive Holjevac je između ostaloga zaključio: Austro-ugarskom nagodbom 1867. utvrđeno je da su zemlje ugarske krune i ostale habsburške pokrajine dvije „odieljene i podpuno neodvisne stranke“. Teoretski su to bile dvije države koje su međusobnim „izravanjem“ ili „poravnanjem“ prenijele neke važne poslove na državnu zajednicu nazvanu Austro-Ugar-

skom. Međutim, kako ta zajednica nije bila ni prava federacija (savezna država) ni potpuna konfederacija (savez država), a ni mješavina jednog i drugog, u pravnoj se literaturi uvriježilo načelno mišljenje da bi najprikladniji pojam za nju bio „složena država“. Holjevac dodaje da je Nagodba između Franje Josipa i mađarskih prvaka 1867. bila kompromis između mađarskih želja i spremnosti dvora za ustupke. Za vladara je nagodba bila kompromis zato što se Franjo Josip morao odreći otvorenog ili prikrivenog apsolutizma i pristati na podjelu vlasti i moći s ostalim političkim i ustavnim čimbenicima. Za mađarske prvake nagodba je također bila kompromis utoliko što su oni morali privremeno odustati od ideje o neovisnoj mađarskoj

državi i pristati na ostatak u habsburškome političkom okviru. Zaključuje kako je neosporno i to da Hrvatska u Austro-Ugarskoj nije bila država u pravom smislu riječi jer je samo Monarhija kao cjelina bila potpuno suveren subjekt međunarodnoga prava, iako je i Hrvatska unutar nje posjedovala neke elemente državnosti.

Austro-Ugarska bila je uređena europska država, ali je dualizam bio zapreka za političko sjedinjenje hrvatskih zemalja i teritorijalno povezivanje moderne hrvatske nacije. Zagreb nije bio, niti je mogao biti jednak Budimpešti i Beču, jer da je bio, onda to ne bi bio dualizam, nego trijalizam. Toga, međutim, u Austro-Ugarskoj nije bilo.

Kao zanimljivost navodimo podatak iz izlaganja jednog od sudionika konferencije kako je u Habsburškom carstvu 1850-ih godina bilo 7,8 milijuna Nijemaca, 5,6 milijuna Talijana, 4,9 milijuna Mađara, 3,9 milijuna Čeha. I svi su željeli samostalnost, u nekom vidu. *Branka Pavić Blažetin*

*Austro-ugarski
dualistički sporazum
nakon godinu dana
slijedio je sporazum kojim
su uredili međusobne
odnose Hrvati i Mađari.*

OBAVIJEST**Poziv za dostavu prijedloga za sastavljanje Plana rada Hrvatske državne samouprave prema točki br. 14 Pravilnika o organizaciji i radu:**

Za HDS-ov plan rada pismeni prijedlog mogu dostaviti zastupnici, odbori, voditelj Ureda, voditelji ustanova, organizacija koje je osnovala i kojima je održavatelj samouprava, te hrvatske udruge registrirane u Mađarskoj, do 31. listopada 2017. godine, na adresu Hrvatske državne samouprave (e-mail: hrsamouprava@chello.hu, poštanska adresa: 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24).

U Varaždinu predstavljena nakladnička djelatnost Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj

U sklopu niza popratnih programa 47. Varaždinskih baroknih večeri, čija je ovogodišnja zemlja partner Mađarska, 27. rujna u Klubu Europa Medija tamošnjega Hrvatskog narodnog kazališta predstavio se Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj. U ime Ogranka Matice hrvatske Varaždin goste iz Mađarske, među njima i predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana, pozdravio je Ernest Fišer, glavni urednik časopisa Matice hrvatske Kolo. O utemeljenju, kronologiji Znanstvenog zavoda, te o dosadašnjoj izdavačkoj i znanstvenoj djelatnosti govorio je ravnatelj dr. sc. Stjepan Blažetin, a ostale djelatnosti ustanove predstavili su suradnici Lila Trubić i Silvestar Balić.

Predstavljanje je vodio Ernest Fišer uz Stjepana Blažetina, Silvestra Balića i Lilu Trubić.

Manifestacija Varaždinske barokne večeri jedan je od najvažnijih manifestacija središnje Hrvatske pod stalnim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske, ove je godine nudio mogućnost predstavljanja Znanstvenom zavodu Hrvata u Mađarskoj. Varaždinske barokne večeri prethodno su predstavljene u različitim gradovima Mađarske, među ostalima i u Pečuhu, naime ovogodišnji je partner zemlja manifestacija Mađarska. Organizatori Baroknih večeri za vrijeme svog posjeta Pečuhu posjetili su i Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj. Na tom je susretu dogovoreno da će Zavod biti gost manifestacije. Unatoč tomu što je skup počeo u 12 sati, u Klubu Europa Medija okupilo se četrdesetak zainteresiranih. U početku g. Ernest Fišer u kratkim crtama predstavio je ravnatelja Zavoda dr. sc. Stjepana Blažetina, književnika, profesora katedre za kroatistiku na Filozofskom fakultetu u Pečuhu, koji od 2010. godine vodi tu znanstvenu ustanovu. Ravnatelj je Zavoda uz pripremljenu projekciju govorio o okolnostima utemeljenja znanstvene ustanove Hrvatske državne samouprave, spomenuo je rad prvog ravnatelja, filologa dr. Ernesta Barića, financijsku pozadinu djelovanja ustanove. U okviru male

izložbe predstavljena su Zavodova objavljena djela s tematikom jezikoslovlja, leksikologije, književnosti, povijesti, etnologije i drugih, istaknuo je značenje pojedinih izdanja s dijalektološkog, književno-povijesnoga gledišta i o budućim planovima, u prvom redu o radu na Leksikonu Hrvata u Mađarskoj koji je višegodišnji projekt. Znanstveni zavod organizira predstavljanja knjiga, spomen-sjednice, književne tribine, kolokvije, znanstvene skupove diljem Mađarske i u susjednim državama u suradnji s partnerskim ustanovama, suorganizator je kroatističkoga skupa koji se dvogodišnje održava u Pečuhu i okuplja najpoznatije kroatiste iz Republike Hrvatske, Mađarske i drugih susjednih zemalja. O tim djelatnostima i o suradnji s drugim ustanovama, npr. sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, sveučilištima u Hrvatskoj govorila je Lila Trubić, znanstvena novakinja. Uvođenje suvremenih komunikacijskih sredstava, tj. dvojezične mrežne stranice (www.mhti.hu) u rad Zavoda predstavio je Silvestar Balić,

znanstveni novak. Predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan naglasio je potporu ZZHM-u Mađarske i izvijestio nazočne o tome da će Zavod uskoro dobiti novo sjedište u Pečuhu sa suvremenim uvjetima rada. Za prikaz osobito je zaslužan Klub mecena Varaždinskih baroknih večeri, poduzetnik Zvonko Kišić koji je cijeli program sponzorirao, njima je dr. sc. Stjepan Blažetin posebno zahvalio, a za varaždinsku Gradsku knjižnicu „Metel Ožegović“ darovao je Zavodova

Okupila se brojna publika.

izdanja. Prema riječima g. Ernesta Fišera, suradnja s Ogrankom Matice Hrvatske iz Varaždina nastavit će se, pjesništvo Hrvata u Mađarskoj dobit će mjesto, da se predstavi na stranicama časopisa Matice hrvatske Kolo, a radit će se i na tome da se nađe sunakladnik za Leksikon Hrvata u Mađarskoj, koji je u pripremi. Među publikom se našao i Robertino Bartolec, vlasnik jedne varaždinske izdavačke kuće, koji se oduševio nekim knjigama: Ja sam se prvi put susreo s tim izdanjima, naprimjer antologija hrvatskoga dječjeg pjesništva nevjerojatno je vrijedna knjiga i zato me je iznenadila informacija da Hrvatska uopće ne sudjeluje u plasiranju tih knjiga i nema interesa da hrvatsko pismo u Mađarskoj preživi. *beta*

Dvadeset godina festivala

Dobro došli, naši mili gosti!

Jubilarni, 20. međunarodni festival hrvatskih kulturnih društava, u organizaciji KUD-a Tanac i Kulturne četvrti Zsolnay, ove se godine održao od 22. do 24. rujna u Šiklošu, Pečuhu, Dušnoku i Salanti. U programu Festivala 21. rujna u pečuškom Domu umjetnosti na mađarskom jeziku otvorena je fotoizložba Lászlóa Körtvélyesija Baranjske narodne nošnje, a potom su predstavljene (na mađarskom jeziku) dvije fotomonografije KUD-a Tanac, to su trojezične fotomonografije (mađarski, hrvatski, engleski) Baranjske hrvatske nošnje „Podravski Šokci“, 2017. izdane uz potporu Ministarstva ljudskih

HKUD Osijek 1862

FA Brod

resursa i Samouprave grada Pečuha, te fotomonografije Baranjske hrvatske nošnje „Bošnjaci“ izdane uz potporu Samouprave grada Pečuha i Nacionalnoga kulturnog fonda 2016. godine. Nakladnik je obadviju fotomonografija KUD Tanac, a njihov urednik József Szávai. O monografijama su govorili fotograf László Kör-

tvélyesi, dr. Ernest Barić, koji ima dva kraća teksta u fotomonografiji Baranjske hrvatske nošnje „Podravski Šokci“. Prvi u poglavlju Naselja „Uvodne napomene o povijesti Šokaca i Bošnjaka u Baranjskoj županiji u Mađarskoj“ te napis naslova „O prezimenima i jeziku kašadskih Šokaca“ u istoj fotomonografiji. Uza spomenute go-

vorio je i vodio predavljanje urednik izdanja József Szávai. Pri otvaranju izložbe nastupio je Ženski pjevački zbor Semarkuše uz pratnju sviraca, a o izloženim fotografijama nekoliko riječi rekoše József Szávai i njihov autor László Körtvélyesi.

Na dvadesetom, jubilarom festivalu putem poziva sudjelovali su: KUD Gorjanac – Gorjani (HR); KUD Kupljenovo – Kupljenovo (HR); HKUD Lindžo – Neum (BiH); HKUD Osijek – Osijek (HR); Pačići (Tanacov podmladak) – Pečuh (HU); FA Brod – Slavonski Brod (HR); KUD Tanac – Pečuh (HU); HKPD Matija Gubec – Tavanakut (SRB); Žejanski zvončari (HR), KUD Sarvaš – Sarvaš (HR).

Prvi dan Festivala, 22. rujna, odvijao se u Šiklošu uz potporu tamošnje Hrvatske samouprave. Nakon mimohoda grad-

Mali i veliki plesači KUD-a Tanac

Svirci KUD-a Kupljenovo

Plesačice KUD-a Tanac

Ukras na glavi, KUD Gorjani

Plesači KUD-a Tanac

Među uzvanicima bila je generalna konzulica Vesna Haluga sa suprugom.

skim ulicama, u 19 sati slijedio je gala program na kojem su sudjelovala dva KUD-a: HKUD Lindžo iz Neuma (Bosna i Hercegovina) i KUD Kupljenovo (Hrvatska). Nakon njihova nastupu slijedila je plesničica u Domu kulture Ferenc Őrsi.

Drugi dan Festivala, 23. rujna, odvijao se u Pečuhu. Nakon 15-minutne svirke (gajdaški i tamburaški koncert) na glavnome pečuškom trgu, i mimohoda gradskim ulicama, uz kratko predstavljanje sudionika Festivala, s početkom u 19 sati u velikoj dvorani Gimnazije „Lajos Nagy“ započela je gala večer na kojoj su se predstavili svi sudionici Festivala, a potom zajednička vesela plesničica do kasnih sati. Nazočne su uime organizatora pozdravili Vesna Velin i József Szávai, a obratila im se prigodnim riječima i generalna konzulica Vesna Haluga. Snažno je zvučala zajednička pjesma „Dobro došli, dobri ljudi“ koju su skupa otpjevali svi sudionici Festivala njih tristotinjak.

Treći dan festivala, 24. rujna, protekao je u znaku gostovanja u Salanti i Dušnoku. U Dušnoku su uz potporu tamošnje Hrvatske samouprave, nastupili domaćini, dušnočki KUD Biser i gosti Festivala, KUD Kupljenovo. U Salanti su uz potporu tamošnje Hrvatske samouprave nastupili KUD Gorjanac iz Gorjana i HKUD Lindžo iz Neuma.

Festival i programi održani su uz potporu: KUD-a Tanac, Nacionalnoga kulturnog fonda, Ministarstva ljudskih resursa, Samouprave grada Pečuha, pečuške Hrvatske samouprave, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu.

Branka Pavić Blažetin

Natjecanje dvoprega u Santovu

Stipan Filaković s pratiteljima

U organizaciji Santovačke konjičke udruge, 1. listopada u Santovu je održano već redovito natjecanje u vožnji dvoprega koje je ove godine priređeno na novouređenom hipodromu na Sajmištu. U prijepodnevnim satima natjecalo se u kategoriji „C” za Bački kup. Od ukupno šest natjecatelja prvo mjesto osvojio je Garac János Varga, a drugo mjesto, također bez pogreške i s minimalnim vremenskim zaostatom, pripalo je članu Mohačkoga športskog društva Stipanu Filakoviću, rodnom iz Santova. Dodajmo da je 4. mjesto osvojio mladi Sentivanac Zoran Vörös. U ranim popodnevnim satima natjecanje je nastavljeno nadmetanjem za Kup Santova, odnosno za putujući kup Joze Kovačeva. Prvo mjesto osvojio je domaći natjecatelj István Reusz, drugo Garac János Varga, treće Sentivanac Zoran Vörös, a četvrto Stipan Filaković.

Stipan Balatinac

Obnova sentivanske vjetrenjače

U okviru programa ovogodišnjih Dana sela, potkraj kolovoza u bačkom naselju Sentivanu otvoren je projekt obnove vjetrenjače na Bajskoj cesti, koja se srušila još 2010. godine. S potporom osvojenom na natječaju, samouprava naselja ponovno će sagraditi vjetrenjaču, zaštićeni spomenik kulture, projekt vrijedan više od 210 milijuna forinta. Prema planovima on će proraditi u nekadašnjoj funkciji. Sentivanci se nadaju da će jedinstveni mlin postati turističkom prepoznatljivošću naselja.

– Sentivanci rade na jačanju svoje zajednice, da im naselje bude ljepše, bolje za življenje, uspješnije. Ostvarit će se davni planovi, obnova vjetrenjače. Ovo je ulaganje ujedno poštovanje starine i zahtjev suvremenog doba, koje može pronijeti dobar glas Sentivana. Postavljanje kamena temeljca samo je znak početka radova, ali udruženim snagama mogu se ostvariti davni planovi. – reče uz ostalo parlamentarni zastupnik Bajskog okruga Róbert Zsigó prigodom svečanog polaganja kamena temeljca.

Podsjetimo da je sentivanska vjetrenjača sagrađena sredinom 19. stoljeća, a 1926. godine došla je u vlasništvo tesara mlinara i graditelja mlinova Vincea Nagya Torme. Mlin je radio do 1950-ih godina, a 60-ih godina rastavljen je da bi služio kao skladište. Građevina je 2005. godine urušena, nezadugo i obnovljena. Međutim, uslijed obilnih oborina 2010. godine ponovno je urušen. Otada postoje nastojanja da se obnovi, što će se sada konačno i ostvariti. U okviru Operativnoga programa za razvoj područja i naselja samouprava naselja je za obnovu putem natječaja osvojila 214 milijuna forinta. Uz obnovu vjetrenjače, obnova uključuje i jedno turističko središte, uređivanje okolnoga prostora, obiteljsko odmaralište i parkiralište. Postavit će se i višejezične informativne ploče, primjenjivi programi te bežični internet. Prema riječima načelnika Szilárda Vörösa, želja im je i proizvodnja vlastitoga brašna, te pripremanje starinske pogače. Očekuje se da će za godinu dana obnovljena vjetrenjača otvoriti vrata za posjetitelje.

FOTO: SNASSZ/KOPRI

BAJA

Na Visokoj školi Józsefa Eötvösa od 25. rujna do 15. prosinca ove godine organizira se tečaj hrvatskoga jezika za pedagoge koji rade u osnovnim i srednjim školama. Tečaj koji se održava tjedno tri sata besplatan je za sve sudionike, a po potrebi pokreće se za početnike, za napredne ili za one koji se pripremaju za jezični ispit. Prvi sat održan je u ponedjeljak 25. rujna u Hrvatskome metodičkom kabinetu, na prvom katu zgrade B na Segedinskoj cesti pod brojem 2. Polaznike tečaja podučava profesor Živko Gorjanac, voditelj Hrvatskog odjela Instituta za narodnosne i strane jezike. Prijaviti se može putem mail-a na gorjanacz.zsivko@ejf.hu ili na licu mjesta.

SANTOVO

Pošto je odgođena zbog neočekivano malog odaziva, za 14. listopada ponovno je sazvana Izborna skupština santovačkoga Nogometnog kluba koja će se upriличiti u maloj dvorani mjesne Gostionice, s početkom u 18 sati. Budući da je aktualnom vodstvu istekao četverogodišnji mandat, bira se novo vodstvo nogometne udruge koja broji 35 članova. Nakon osvajanja prošlogodišnjega prvenstva južne skupine Treće županijske lige, NK Santovo natjecanje je od jeseni nastavio u Drugoj županijskoj ligi, a glavni je uvjet za to bio pokretanje omladinske momčadi. Nakon osam odigranih susreta na prvenstvenoj ljestvici Santovo s 14 osvojenih bodova trenutno zauzima iznimno uspješno 7. mjesto, s 4 pobjede, 2 neodlučena i 2 poraza, na domaćem terenu do sada neporaženo.

S. B.

Knjiga o Lici

Knjiga „Posebnosti Like: priroda, povijest, kultura, istaknute osobe“ prof. dr. sc. Josipa Fajdića predstavljena je 14. rujna u Hrvatskome klubu Augusta Šenoe. Knjigu su uza samoga autora predstavili dr. sc. Vesna Vlašić i prof. Mihaela Markovac.

Josip Fajdić je poznat lički liječnik i intelektualac, predsjednik udruge Vila Velebita koja okuplja Ličane u Požegi.

U svojoj najnovijoj knjizi Josip Fajdić prvi put cjelovito i na jednome mjestu iznosi povijesno-kulturna, prirodoslovna, crkvena, jezična i folklorna motrišta Like i prostora današnje Gospičko-senjske biskupije, uz brojne zanimljivosti vezane za tradicijsku kulturu i običaje toga prostora. Knjiga sadrži i najobuhvatniji popis životopisa najistaknutijih osoba s prostora Biskupije.

Helena Ivičin: „Daljok – Duboševica“

U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe i Zaklade Zornica, u narečenome Klubu 26. rujna predstavljena je monografija Helene Ivičin „Daljok – Duboševica“. Razgovor s autoricom vodila je Milica Klaić Tarađija, urednica vjerskog časopisa Zornicanova. Na predstavljanju je s pjesmom sudjelovao i Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe. Posrijedi je monografija na 344 stranice sa svim slikama u boji. Izdana je u suradnji Ogranka Matice hrvatske u Belom Manastiru i Centra za kulturu grada Belog Manastira. Godine istraživanja, skupljanja dokumenata i pisanih materijala o Župi Uznesenja BDM i mjestu Duboševica rezultirale su prvom knjigom koja na znanstveni način prikuplja i tumači podatke o jednome mjestu i župi u Baranji.

Knjiga „Daljok – Duboševica“ nastajala je čak 18 godina. Podijeljena je na Prvi dio – Prošlost, stanovništvo i vjerski život Daljoka/Duboševice i Drugi dio – Kulturni, društveni i gospodarski život Duboševice. Na kraju su knjige Pogovor, Bibliografija, Zahvala, popis sponzora.

Autorica je diplomirani kateheta, profesorica vjeronauka. Godine 2006. preselila se iz obiteljskog doma u Duboševici u Beli Manastir, a od 2000. godine predaje katolički vjeronauk u Osnovnoj školi „Dr. Franjo Tuđman“ u Belom Manastiru. Godine 2000. na Teologiji u Đakovu diplomirala je s temom „Povijest župe Duboševica (i Topolje)“.

KUKINJ

Prigodom 250. obljetnice kukinjske kapele i svetkovine Uzvišenja Svetoga Križa, tamošnja Seoska i Hrvatska samouprava, Hrvatska referatura Pečuške biskupije i Zaklada Zornica 14. rujna u mjesnom domu kulture priredili su prigodnu svečanost „Častimo te, Križu Sveti...“. Uz predavanja koja su održati: István Horváth, na mađarskom jeziku, pročitano je i izlaganje velečasnog Ladislava Ronte na mađarskom jeziku, te je projiciran prilog iz emisije MTVA Hrvatska kronika iz 2009. godine koji je načinila novinarka Timea Šakan Škrin o hodočašću Kukinjčana u Đud. Druženje je vodila Milica Klaić Tarađija, a mali koncert priredili su kantor Emil Magyar i mjesni pjevači. Na priredbi su među ostalima bili HDS-ov predsjednik Ivan Gugan i generalna konzulica Vesna Haluga. Saznali smo da će u godini 250. obljetnice kukinjske kapele biti izdana i prigodna knjižica.

PEČUH

Sestre ženskoga rimokatoličkog reda Karmelićanke Božanskog Srca Isusova, iz Budimpešte, 24. rujna gostovale su na misi na hrvatskom jeziku u pečuškoj crkvi sv. Elizabete, koja se održava jednom mjesečno. Misu je predvodio tamošnji župnik Franjo Pavleković, koji je na čelu pastoralnog povjerenstva Pečuške biskupije. Na orguljama je svirala sestra Leticija, a druge su sestre pjevale, kaže nam sestra Eva. Nakon mise okupljenima su prikazale svoj red, a potom je slijedilo druženje s vjernicima.

O matici

Odnos matice i manjine presudan je čimbenik opstanka hrvatskih zajednica u svijetu. Bez matice nema manjina i dijaspora: zajednice koje žive u inozemstvu i izložene su utjecaju drugih kultura ne mogu se obnavljati bez snažne jezične i kulturne povezanosti s matičnom državom.

Pojmovi matica, manjina i dijaspora služe jedino za razumijevanje geografskih i egzistencijalnih činjenica i međusobnih odnosa, takoreći za domaću uporabu: u stvarnosti postoji samo jedan hrvatski narod, čiji članovi žive diljem svijeta, od Zagreba, Mostara, Subotice, Pečuha, Kotora, San Pedra, Stuttgarta, Buenos Airesa do Chicaga i Punta Arenasa.

Svi koji misle da će globalizacija stati, u krivu su. Kotač povijesti još se nikad nije okrenuo unatrag. Danas se za jedan jedini dan može stići u bilo koji udaljeni kutak svijeta, a napisi, slike, podatci i poruke na isto mjesto stižu za djelić sekunde. Brzina je glavna značajka vremena u kojem živimo. Masovni mediji, digitalizacija, kulturna industrija nastavlja uniformizaciju svijeta: današnji mladi na svim kontinentima žive i razmišljaju na približno sličan način. Ipak, ni globalizacija nije donijela ovozemaljski raj, naprotiv, gurnula nas je u krizu koja zadire do najdubljih slojeva ljudske samobitnosti. Čak i površan promatrač lako će uočiti znake otpora: narodi, kulture i jezici ne daju se tako lako, premda je njihova ugroženost općepoznata činjenica. Prema procjenama stručnjaka, u svijetu dvotjedno nestaje po jedan jezik, a do kraja stoljeća nestat će ih oko sedam tisuća. Ta brojka doista je šokantna. To je dakle sudbina koja prijete ponajprije malim narodima i manjinama, a na nama je da se odupremo. Nije teško povući usporednicu s prijetnjama kojima je izložen prirodni okoliš: osim očuvanja biološke, jednako se moramo boriti i za održanje etničke, jezične i kulturne raznolikosti. Vjerujem da se svi možemo složiti kako je raznolikost prirodno stanje svijeta, i kao takva predstavlja veliku vrijednost. Jezici i kulture gradili su se stoljećima, od naraštaja do naraštaja, sloj po sloj. Svaka je kultura legitimna, ni bolja ni lošija od drugih, napose jedinstvena i neponovljiva. Stoga je naša odgovornost golema. Premda je ovdje izložena slika prijeteća, ipak nije sve crno: treba se samo prilagoditi i pronaći nove modele postojanja. Prvi mogući, i svakako najzdraviji model jest narod kao proširena obitelj, okupljena oko matice, kao jedino-ga kulturnog i jezičnog vrela. Za Hrvate u manjini i dijaspori to osim tradicionalnih ustanova može omogućiti suvremena informacijsko-komunikacijska tehnologija, pomoću koje svi zainteresirani mogu pratiti događanja, vijesti i upoznati kulturna

zbivanja u matici. Trebamo shvatiti da manjinske zajednice ne mogu postojati bez snažnog povezivanja s matičnom zemljom: odcijepljenost je samo prijelazna postaja do konačne asimilacije, odnarođenja. Premda odnos matice i manjine mora, naravno, biti uzajaman, poticaj je prije svega zadaća pripadnika manjinskih zajednica: žedni trebaju prići izvoru, a ne čekati da im se donese voda. Razlog je jednostavan: manjine ne mogu bez matice, ali matica (iako osiromašena) može bez manjina. Matica ne smije biti važna samo kad daje, ona nije odmor na moru, ili neki izvor zarade: premda se od nje može dobiti i to, prije svega dugujemo joj život i postojanje, jer svi smo od nje potekli, neovisno o tome kada su je naši predci napustili, jučer ili prije nekoliko stoljeća. Ona je poput stare masline čije su mladice posađene sve do najudaljenijih krajeva: korijen, geni i podrijetlo svuda su isti. U sve jače povezanome svjetskom selu narodi će se kratkoročno pretvoriti u kulturna i jezična plemena s multilingvalnim članovima, koji će svoju samobitnost graditi ponajprije na materinskom jeziku, povijesnim tumačenjima i simbolima. Iz tog razloga jezično i kulturno povezivanje s maticom nameću se kao nezaobilazna nužnost. Hrvati u Mađarskoj preživjeli su i znatno nepovoljnija vremena, s Jugoslavijom na jednoj i sovjetskim komunizmom na drugoj strani. Premda Republika Hrvatska prolazi kroz tešku fazu svog postojanja, imamo razloga za radost: postoji slobodna država Hrvata, i dok je ima, i mi smo slobodni ljudi, koji samostalno odlučuju o svojoj sudbini. Mnogo toga možemo naučiti i od većinskoga mađarskog naroda, koji na brojne Mađare u susjednim zemljama gleda kao na sastavni dio matične nacije. Na nama je da se okrenemo prema ishodištima naše samobitnosti, čime istodobno jačamo hrvatski narod i doprinosimo snazi i raznolikosti države u kojoj živimo. I na kraju, ponovno valja istaći odgovornost pojedinca: nitko nas neće osloboditi na-

pora, rada i odgovornosti za donesene odluke. Ono što kao pojedinci učinimo danas, odredit će sudbinu našega naroda i naše djece, pri čemu ne smijemo čekati da umjesto nas djeluju ustanove, jer takav način funkcioniranja naprosto ne ide ukorak s ubrzanim vremenom u kojem živimo.

Ivan Tomek

Trenutak za pjesmu

Hoću li i ja u raj?

Hoću li i ja u raj?
Htio bih, al' sve se bojim.
Jer tamo će biti slava i sjaj,
a ja nisko stojim.

Već ako imaš gdjekoji kutić,
I to je dosta za me:
Stisnut ću tamo se suhi ko prutić,
usko je moje rame.

Nikome neću praviti sjene,
Bez bude bi to bilo.
Gospode, ne zaboravi mene,
ako ti je milo.

Ako to nije milo prisuće
Takova odrpanca,
Pusti da bar na vratima kuće
Čekam kog tvoga znanca

Pa da ga molim da za me moli.
Ako se ni to ne da,
Ja ću svejedno čekati doli,
Već poradi reda.

Pa kada uđu, kojim je dato,
I mjesta biti neće:
Nebo je malo, al' ništa za to –
Srce je tvoje veće.

Bonaventura Čuk

Hrvatski dan s rođendanom Mate Meršića

Ljetos je 167. ljetos da se je narodio najveći gradišćanski pjesnik, dušobrižnik i znanstvenik Mate Meršić Miloradić. U nedilju, 17. septembra, smo se spominjali na njega, jutro smo imali mašu za-

dušnicu za njega u kemljanskoj crkvi. Pod pričešćanjem su kotrigrig zboru Mali Dunaj i KUD Konoplje jačili pjesme. Na koncu maše je glušala crkva, kad smo si zajačili „Rajsku Divu“. Po maši su svi ljudi došli pred Meršićev spomenik. Skupa smo si zajačili himnu Gradišćanskih Hrvatov, zatim je Bence Majer recitirao pjesmu. Marija Novič-Štipković, predsjednica Hrvatske samouprave u Kemlji, spomenula se je velikana ki je bio ne samo književnik nego i jedan od najznačajnijih znanstvenikov u svoju dob. Iako se je kasno počeo baviti pisanjem pjesmov, njegova djelatnost je jako značajna. Pokidob je jako rado imao prirodu, čestokrat se je šetao na obali Dunaja, tamo su mu se narodile misli, ke je potom doma, na farofu i napisao. Prevodio je na hrvatski jezik pjesme Petőfija, Vörösmartyja, i Puškina. Blizu 50 ljet je služio kod farnik u Kemlji, a 15. februara 1928. ljeta je umro. U njegovom rodnom selu, Frakanavi, je narod podignuo spomenik, ča je kipar Ivan Meštrović načinio. Čudaputi smo mi Kemljanci, školska dica i odrašćeni bili na njegovom životnom putu. Završili smo program zi Petőfijevu pjesmu, ku je Meršić preveo na hrvatski jezik pod naslovom: „Med brižići“.

Marija Novič-Štipković

I. Jesenski kazališni festival u židanskom škadnju

Ideja fenomenalna, ambijent za skočiti van iz kože, jedino vrime nije bilo pokorno 17. septembra, u nedilju, u Hrvatskom Židanu. Suprot toga, farski škadanj se je napunio znatiželjnimi gledatelj, i u škuro-oblačnom vrimenu, bar u ovom malom krugu, zavladao je smih i s posebnom pažnjom ter aplauzom su praćeni nastupi, melodije na tambura, a i pjesme ugarskih velikanov u prevodu Lajoša Škrapića. Organizatori mislili su na sve da uz sadržaj nigdor ne bude žajan i gladan, a da pomoću pokrivačev, nigdor ne čuti hladnoću ali ni vlažnost, ka se je hoteč-nehoteč dofuzala pri otprtom ulazu. Prik blata je peljao put do farskoga škadnja, zato je osnovna oprema bila gumijova škornja, jakna suprot godine, ali uprav paraple. Pri vrati su se nudjala „pila za obrambu“, ki teja, ki žganoga, ki vina je puknuo pred predstavami, a uz stolne lampaše su stali lipo poredjeni falačaci namazanoga kruha s lukom. Sve po prigodi, kot i moderatori Petar Horvat i Jadranka Toth, dvojezično su vodili krez program. Najprlje su nas domaćini pozvali u njev skeč, potom su se štali pjesme iz pera ugarskih pjesnikov i veljek zatim je išao i hrvatski prevod po petroviskom Lajošu Škrapiću. Integrirano kazališće iz Zsire, po ugarski je zabavljalo gledatelje, ali njev šalni kusić i dobro odigrane uloge takaj su bila garancija za čut, dob-

ro je bilo toga otpodneva biti u Hrvatskom Židanu. U pauzi mjesni tamburaši su svirali, a na kraju čepreško Društvo Sándora Farkasa je dočaralo negdašnju epizodu iz pohlepnoga seoskoga žitka, kade je svaki gledao samo to, što more uloviti, dobiti, najerbatati prez truda i pota od pokojnoga, koga ne da ljubili nisu, nego i poštovali ne, tijekom cijeloga žitka. „Ideja za ov festival je došla od toga da su nam govorili većimi u selu Ugri, da bi nas došli pogledati, ali ne razumu naše premijere na hrvatskom jeziku. Zato smo za ovu priliku pozvali i takova društva, čiji kazalištarci imaju predstave na ugarskom jeziku“, rekla je židanska peljačica Jadranka Toth, ka je još dodala „ako je publika zadovoljna, onda i mi moremo biti zadovoljni“.

Tiho

Svi diozimatelji I. židanskoga festivala

Prođe ljeto...

Književna večer i proslava 80. rođendana Marka Dekića Bodoljaša

U Croaticinim prostorijama 26. rujna 2017. održana je književna večer i proslava 80. rođendana pjesnika Marka Dekića Bodoljaša. Na susretu se okupilo šezdesetak pjesnikovih prijatelja i poštovatelja iz redova hrvatske, slovačke i srpske manjine, a među ostalim i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Mladen Andrić, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, predsjednica Hrvatske samouprave grada Budimpešte Anica Petreš Németh, predsjednik Društva hrvatskih književnika Đuro Vidmarović, ravnateljica budimpeštanske Hrvatske škole Ana Gojtan, štoviše doputovali su i Kemljanci iz Gradišća.

Mijo Karagić i Marko Dekić Bodoljaš u razgovoru

Te se večeri slavilo u Ulici Nagymező. U ulici koja poput krvnih žila čovjekova tijela omrežuje život i pjesnika, pisca, prevoditelja i novinara Marka Dekića Bodoljaša. U otkucanju njegova tipkarskoga stroja rađale su se rime, osmerci i deseterci, novinski napisi i prijevodi... Ta privrženost toj četvrti grada Budimpešte, to negdašnje ozračje života i stvaranja lebdjelo je po zraku te večeri, i dalo publici zanosniji osjećaj, i uz razgovor, što su ga poveli književnik Mijo Karagić i slavjenik Marko Dekić Bodoljaš – ili bolje rečeno dva prijatelja – dobilo je i veći naglasak. Bilo je to ujedno i predstavljanje Dekićeve najnovije pjesničke zbirke „Moja je pjesma šarena“, koju je književnik namijenio najmlađima, to jest djeci. Prigodni govor održao je predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, koji je naglasio da je Marko Dekić Bodoljaš jedan od tih velikana hrvatske zajednice u Mađarskoj, zahvaljujući kojima Hrvati danas mogu biti ponosni na svoj školski sustav, kulturu i običaje. Prisjetio se vremena kada je još kao novinar snimao film o slavjeniku, kako su proveli nekoliko dana zajedno, i kako je tek tada upoznao toga čovjeka koga Hrvati toliko cijene i vole. Tom je prigodom i uručio Marku Dekiću spomen-plaketu Hrvatske državne samouprave s likom barokne kamene ploče prve hrvatske škole u Pečuhu, koja se dodijelila hrvatskim učiteljima na proslavi Dana hrvatskoga školstva u Mađarskoj, 21. svibnja u pečuškoj Hrvatskoj školi Miroslava Krlže, i čestitao mu rođendan. „Osamdeset godina života, koliko samo povijesne memorije, podataka iz života našega dragog slavjenika Marka Dekića, dugogodišnjega člana Društva hrvatskih književnika. Up-

ravo u tom svojstvu ja sam danas ovdje da mu uputim iskrene čestitke i želje za dug život u ime petsto i trideset članova naše Udruge“, rekao je u svom uvodnom dijelu govora predsjednik Društva hrvatskih književnika Đuro Vidmarović. Potom je u kratkim crtama predstavio publici Društvo kojem je na čelu, te istaknuo da je ono najstarije hrvatsko književno udruživanje, staro sto dvadesetak godina. Pozdravio je sve članove Društva hrvatskih književnika poput: Matilde Bölcs, Stjepana Blažetina, Mije Karagića... i one koji su već preminuli. Govoreći o planovima toga Društva, naglasio je da je jedno od nastojanja uključiti književnike izvan Republike Hrvatske u djelatnost ove Udruge, primjerice i pokretanjem nekadašnjeg časopisa „Korabljica“.

Potom je uslijedio razgovor između književnika Mije Karagića i pjesnika Marka Dekića Bodoljaša, što je čitajući slavjenikove stihove, „Pjesma“ iz njegove najnovije pjesničke zbirke „Moja je pjesma šarena“ simbolično otvorio scenski umjetnik Stipan Đurić. Govoreći o svojoj najnovijoj knjizi, za koju je predgovor napisao Mijo Karagić, Marko Dekić reče da je ova treća u nizu pisana za djecu i sadrži pjesme o godišnjim dobima i blagdanima, a ima među njima i onih koje su pisane primjerice njegovim sinovima Zoranu i Aleksisu; Damjanu Dankóu, Lilli Nádor, Antunu Kričkoviću ml., Tomislavu Milanu Filipoviću... U prijateljskome razgovoru književnik Karagić slavjenika je istaknuo kao najplodnijega pjesnika Hrvata u Mađarskoj i rekao da nema nijednoga natje-

Slavjenik upisuje posvetu u svoju zbirku Katarini Gubrinški Takács.

canja u kazivanju stihova na kojem ne bi se recitali Dekićevi stihovi. Pjesnik se prisjetio svoga djetinjstva, rada u Ulici Nagymező, o radu u Društvu hrvatskih književnika, Društvu mađarskih pisaca, gostovanjima i festivalima, rodnoj grudi i Santovu, obitelji i životu. U sklopu priče i razgovora pjesnikove stihove poput Šibeniku; Tambur, tambur, tamburice...; Pljusak prestade; Prošlo je...; Zbogom, školo (Stjepanu Velinu Uči) čitao je glumac Stipan Đurić.

Čestitarima se pridružio i glavni urednik Narodnih novina Petar Tyran koji je i u ime Ingrid Klemenšić i Andreje Kliković poslao pismo slavjeniku, u kojem među ostalim piše: „U misli sam i smo s vami i još jednom najsrdnije čestitamo na ovom velikom književnom pothvatu i se veselim Marki Dekiću, da je uspio objaviti ovako veliko književno djelo. Posebno zahvaljujem i Croatici, a tim posebno i Csabiju Horvatu da ste objavili ovu vridnu zbirku.“

I pri kraju večeri čestitalo se slavjeniku, uručili mu se i darovi, a on je neumorno upisivao posvetu na stranice svoje najnovije zbirke pjesama za djecu. Druženje je nastavljeno u klupskoj prostoriji.

Kristina Goher

485. obljetnica Jurišićevoga junačtva u Kisegu

„Oj Hrvatska mati, nemoj tugovati.... Zovi samo zovi, svi će sokolovi za te život dati...“, tutnjila je jačka hrvatskoga pjevačkoga zbora „Zora“ pred nogom spomenika Nikole Jurišića, senjskoga kapetana, ki je pred 485-imi ljeti na tom mjestu sa šakom srčanih i odanih, od kih 700, ljudi obranio Kiseg varoš, a s tim prepričio i turski pohod na Beč. U misecu augustušu, u čast toga junačkoga čina, sad jur nekoliko ljet dugo, cijeli misec se odvijaju različiti športski, kulturni i umjetnički, zabavni programi, a jedan od vrhuncev je svakako spektakl stvarne opsade na Jurišićevu tvrđavu. 30. augustuša, u srijedu otpodne, ovde su se okupili poštovatelji, stanovnici grada, a i pe-ljačtvo samoga varoša da se još jednoč zahvaljuju predakom i simbolično položu spomen-vijence.

Ljetos na poziv grada Kisega, svetačnost je svojom nazočnošću uvećao dr. Gordan Grlić Radman, bivši veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, ki je u svojem svečanom govoru uz ostalo slijedeće rekao: Dojti u Kiseg za svakog Hrvata i Ugra je veličanstvena čut, tako i meni veleposlaniku Republike Hrvatske u

Ugarskoj. Ovde, kot da bi se vratili u dičnu prošlost, u skupnu hrvatsko-ugarsku historiju. Augustuša 1532. ljeta Nikolica, koga su od miline ovako zvali vojniki, sa svojim viteškim komandiranjem, skupa s hrvatskimi i ugarskimi braniteljima, zastavio ogromni turski šereg i s tim je spasio ne samo kršćansku vjeru, nego i

europsku naobrazbu od osvajačev, osvrnuo se je na prošlost hrvatski političar i nastavio: „Mislim da danas je dobra čut živiti Hrvatima u Kisegu, to dokazuje i mala, ali vrlo aktivna hrvatska zajednica. O djelatnosti kiseške Hrvatske samouprave većputi sam štao u Hrvatskom glasniku. Lako im je, kad je med njimi i Nikola Jurišić, alias Šandor Petković. Znam da Jurišićev duh i dandanas živi med stijenami ovoga grada, u njegovi institucija, a isto tako živi i u njegovi nasljednici. Hvala za to načelniku, zastupnikom ovoga grada i aktivnosti ovde živećih Hrvatov“, naglasio je dr. Gordan Grlić Radman. Potom su redom položili kitice spominjanja zastupnici različitih organizacij, a predane su i gradske zahvalnice zaslužnim aktivistom i društvima, ki su aktivno sudjelovali u realiziranju događajev cijeli misec.

Tiho

Hrvatski veleposlanik s kotrigi kiseškoga zbora „Zora“ i s njevim tamburašima

Gostovanje HKD-a Kajkavci kod KUD-a Januševac

Već prvog dana održan je veliki koncert na kojem su nastupili domaćini i njihovi gosti, a publika je bila oduševljena prikazanim programom. Folklorna skupina KUD-a Januševac tom je prilikom pokazala iznimnu raskoš svoga plesnog umijeća, a gosti iz Umoka svojim su nastupima izmamili i suze na oči publici koja je ispunila kinodvoranu u Brdovcu. Ovom su prigodom upućene i pozdravne riječi dobrodošlice koje su uputili predsjednica KUD-a Januševac Štefica Čubela i zamjenik načelnika Općine Brdovec Stjepko Rukelj, a u ime gostiju zahvalu na dobrodošlici izrazili su Atila Horvat, načelnik sela Umoka, i predsjednik HKD-a Kajkavci te Adam Horvat, predsjednik umočke Hrvatske samouprave. S veseljem su se slušale i riječi Jožefa Jurinkovića koji je ove susrete i započeo daleke 2000. godine.

„Hvala vam što ste nas pozvali da dođemo i radujemo se da se možemo s vama ponovno vidjeti. Prije 18 godina sklopili smo ovo prijateljstvo i uvjeren sam da će još dugo trajati“, rekao je Atila Horvat te dodao da se ovdje uvijek osjećao kao doma.

Idućeg su dana domaćini svoje umočke prijatelje odveli u obilazak Karlovca gdje su posjetili akvarij slatkovodnih riba, jer je Hrvatska druga država u Europi po broju različitih vrsta slatkovodnih riba. Obišli su i Muzej revolucije u Turnju te objedovali na seoskom domaćinstvu u Ozlju. U povratku su obišli jednu od najstarijih hidroelektrana koja je aktivna od 1907. godine, da bi na kraju se poklonili blaženom Alojziju Stepincu u njegovoj rodnoj kući u Krašiću. U večernjim satima održani su sportski susreti i odigrana nogometna utakmica, a večer je prošla u velikoj zajedničkoj zabavi uz glazbu i roštilj.

Idućeg dana gosti su morali na put prema svojim domovima u Umoku, a domaćini su ih ispratili sa suzama u oku i uz obećanje da se iduće godine ponovno vide u Umoku.

Dražen Mufić

Hrvatska djeca u Austriji

Jedanaestero djece hrvatskoga podrijetla od 16. do 23. kolovoza ljetovalo je u Neumarku (Štajerska) u Europskoj kući u Alpama, posredstvom martinačke obitelji koja je prije godinu dana ljetovala na tome mjestu. Šestero iz Martinaca i petero iz Šeljina zastupali su Podravinu te predstavili kulturu toga kraja, a iz Rumunjske dvanaestero pripadnika njemačke nacionalne manjine svoju kulturu i tradiciju. Tematika je tjedna bila med. Mladi su se sudionici upoznali s tijekom izradbe meda, a u prijepodnevnom satima imali su kreativne radionice, izradili teglice za cvijeće, od voska svijeće, od biserja bižuteriju, a naučili su i kako se peku pravi medenjaci. Dvije su se družine mnogo družile na raznim radionicama, izletima, na kupanju u alpskim jezerima. Djeca su bila i u rudniku srebra, u adrenalinskom parku, u Klagenfurtu u Mini-mundus parku gdje su mogli pogledati

165 minijaturnih maketa svjetsko poznatih zgrada. Putujući kući s izleta, pogledali su i vidikovac u Klagenfurtu. Zadnje večeri i jedna i druga družina nastupila je s vrlo šarolikim programom, djeca iz Rumunjske su predstavila njemačke pjesme i plesove, a iz Mađarske pjesme, igrokaze te hrvatske i mađarske folklorne plesove. Kulturna je večer okončana zajedničkim učenjem plesa. Obogaćenje raznolikim kulturama bilo je vrlo uspješno. Svi su sudionici stigli kućama s mnoštvo doživljaja, i ovim putem zahvaljuju na izvrsnom i srdačnom gostoprimstvu u Europskoj kući.

Tekst i foto: Žuža Nevedel

Podravci u Međugorju

Pedesetak hodočasnika Hrvata iz Križevaca, Starina i Martinaca, kaže nam predsjednica križevačke Hrvatske samouprave Ruža Hum, od 23. do 25. rujna hodočastilo je u međugorsko svetište Kraljice Mira. Ima tko je od putnika bio prvi put, a ima i onih koji se redovito, s novom nadom i ufanjem utječu Kraljici Mira, Gospi Međugorskoj.

Križevačka i starinska Hrvatska samouprava potporu za to putovanje dobile su i putem natječaja preko Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, i iz drugih izvora, te su udruženim snagama putnicima omogućili besplatan prijevoz, a oni su sami snosili troškove trodnevnog boravka. Kako saznajemo, svi su bili više nego zadovoljni putem i trajnim dojmovima. Krenuli su na put iz hladne noći, a dočeka ih je sunčani dan u Međugorju. Krunica se molila cijelim putem uza svetu pjesmu. Smjestili su se u

Pansionu Jerko. Kako nam kaže Ruža Hum, nema riječi za ljubaznost koju su doživjeli tamo, pogotovo kada se saznalo da su oni Hrvati iz Mađarske. Uspinjali su se na Brdo ukazanja uz molitvu koju je predvodila martinačka kantorica Nančika Gujaš, te na brdo Križevac uz molitvu koju je prevodila kantorica Eva Brezović. Umalo su svi bili na spomenutim svetim mjestima, osim nekolicine hodočasnika. Pribivali su i svetoj misu u zajedništvu s drugim vjernicima. „Preveć nam je bilo lepo“, reče mi s iskrenim glasom Ruža, i svi su putnici bili zadovoljni, te izrazili nadu ponovnog hodočašća u Međugorje već iduće godine. Ja sam bila tri puta, ali meni je sada bilo najljepše, kaže ganuto Ruža Hum.

Na povratku kućama hodočasnici su zastali u Mostaru, te razgledali taj prekrasni grad na Neretvi.

Branka Pavić Blažetin

Mala stranica

JEDAN DAN U OSIJEKU

Putovanje? Da! Hrvatska? Izvrsno! Taj su odgovor dali učenici na postavljeno pitanje, žele li boraviti jedan dan u matičnoj zemlji.

Salantska je osnovna škola organizirala jednodnevni izlet u Osijek. Četrdeset četiri učenika od trećeg do osmog razreda i tri učiteljice sudjelovali su na izletu. Cilj je bio da učenici čuju izvorni hrvatski govor i

je grad u ono doba izgledao. Te su fotografije serija Juliusa Exnera, osječkog fotografa, koje su snimljene prije 140 godina.

Poslije muzeja prošetali smo u Tvrđi, i pogledali znamenite zgrade, crkve, Vodena vrata, kulu i zidine. Nakon toga smo se upoznali sa sadašnjim gradskim središtem, prošetali glavnim trgom i posjetili

saobraćaju, komuniciraju na njemu. Ovaj se izlet ostvario pomoću Ministarstva ljudskih resursa, jer salantska Hrvatska samouprava tražila je i dobila potporu za ovaj program.

Djeca su s velikim uzbuđenjem čekala dan izleta, jer su mnogi ovom prigodom prvi put prešli granicu i bili izvan domovine.

Nakon sat vožnje stigli smo u sjedište Osječko-baranjske županije. Najprije smo se zaustavili kod staroga grada Tvrđe i posjetili Muzej Slavonije, gdje smo upoznali bogatu prošlost grada, pomoću odličnog vođenja muzejske pedagoginje.

U zadnjem smo trenutku mogli posjetiti izložbu „Osječko“, koja se uskoro zatvara.

Tu smo vidjeli izložene predmete koji nastadoše od prapovijesti do suvremenog doba. S velikom smo znatiželjom pogledali bogatstvo materijalne i nematerijalne baštine grada, naprimjer predmete raznih obrta, industrije, likovne umjetnosti, arheologije.

Mogli smo posjetiti i izložbu „Osijek u godini osnutka muzeja“, tj. 1877. godine. Jako bogata zbirka pokazala nam je kako

katedralu sv. Petra i Pavla. Nakon kraćeg odmora pješačili smo obalom rijeke Drave. Skelom smo se prevezli preko rijeke i stigli do najvećega zoološkog vrta u Hrvatskoj. Ondje smo proveli cijelo popodne. Vidjeli smo egzotične životinje u lijepo uređenom okolišu. Najprivlačniji je bio pravi džip izložen kod kaveza s lavovima, kamo se moglo sjesti i iznutra promatrati kralja životinja, kao na pravom safariju.

Svaki je sudionik sa zadovoljstvom i malim umorom stigao kući.

Eva Adam Bedić

Od Draškovca do Serdahela

U organizaciji Draškovečke župe sv. Roka, 17. rujna vjernici iz Draškovca biciklima su stigli u Serdahel da bi se upoznali sa samim mjestom, posjetili Župu, crkvu, groblje, školu te Zavod „Stipan Blažetin“. Bicikliste su predvodili draškovečki župnik Matija Vonić i ravnateljica draškovečke osnovne škole Margit Mirič, a u Serdahelu su ih primili Zavodova ravnateljica Zorica Matola, načelnik mjesta Stjepan Tišler i mjesni župnik István Marton.

Matija Vonić, draškovečki župnik, i ravnateljica draškovečke osnovne škole Margit Mirič u društvu Zavodove ravnateljice Zorice Matola, načelnika Stjepana Tišlera i mjesnog župnika Istvána Martona

Vlč. Matija Vonić, ljubitelj prirode, zdravog načina života, prije nekoliko godina prvi je put okupio vjernike svoje župe na biciklistički izlet jer je vidio da su vjernici zainteresirani svake godine 2-3 puta organizirano posjetiti koju župu. Ovogodišnji je cilj bio posjetiti župu u Serdahelu i Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“, naime draškovečka osnovna škola već više godina surađuje sa serdahelskom Hrvatskom samoupravom, odnosno sa serdahelskom školom. Družinu je primila Zorica Prosenjak Matola, Zavodova ravnateljica, te ukratko govorila o mjestu, a načelnik je predstavio Fedakovu kuriju i projekte u okviru kojih je obnovljena sama zgrada. Prekrasnu serdahelsku crkvu Srca Isusova predstavio je mjesni župnik István Marton, ispričao je prošlost župe i današnje stanje. Družina uz pratnju harmonike otpjevala je pjesmu „Rajska Djevo, Kraljice Hrvata“, zatim je posjetila grob nekadašnjega serdahelskog župnika Karla Bošnjaka (Košnjaka), koji s očeve strane potječe iz Donjega Kraljevca (Međimurje), međutim rođen je u Kaniži. U početku je bio franjevac, zatim župnik u

Biciklom na serdahelsko groblje

Kaniži i Serdahelu. Neki su se vjernici prisjetili godina prije društvenih promjena, kada je bilo znatno teže prijeći hrvatsko-mađarsku granicu, no ipak su se ljudi više družili. Bilo je mnogo sportskih i kulturnih susreta između Serdahela i Draškovca, osobnih prijateljstava. Župnik Vonić izrazio je želju za suradnjom i za ponovnim susretima s pomurskim Hrvatima, dogovoreno je da će Župa sudjelovati na Hrvatskom hodočašću u Komaru. *beta*

Festival na tromedi

Hrvatska samouprava grada Letinje, na čelu s predsjednicom Marijom Đurić, Grad Letinja i Glazbena udruga Vedrina krajem rujna priredili su III. Berbeni festival na tromedi. Festival je otvorio Péter Cseresnyes, državni tajnik, a okupljene su pozdravili gradonačelnik Szilárd Farkas i Ivan Gugan, predsjednik Hrvatske državne samouprave. Cilj je organiziranja Festivala promidžba pomurskih vina i druženje stanovnika iz triju zemalja: Hrvatske, Slovenije i Mađarske.

U Letinji žive Hrvati koji su se doselili iz pomurskih hrvatskih sela, neki zbog posla, a neki zbog obiteljskih razloga. Hrvatska samouprava njih želi okupiti, ali na svoje priredbe uvijek poziva i Hrvate iz obližnjih naselja, tako njegujući vezu s rodnim mjestom, odakle i vuku svoje hrvatske korijene. Hrvatska je samouprava utemeljila Pjevački zbor s deset-dvanaest članova i oni su najdjelatniji kada se organiziraju priredbe. Uz njih veliku pomoć pruža i Glazbena udruga „Vedrina“ čiji je voditelj Martin Friman. Ovi koji idu u zbor najviše pomažu kada treba nešto organizirati. U toj maloj zajednici netko bolje zna hrvatski, netko manje, zbog toga Samouprava svake godine organizira i tečaj hrvatskoga jezika. Berbeni je festival bio prigoda da ta mala zajednica jača svoje veze s Hrvatima iz matične domovine, Slovenije i Mađarske, da bi preko prijateljskih veza ojačali i svoje znanje materinskoga jezika.

„Pajdaši“: Hlebinac Zlatko Kolarek i Sumartonac Štef Vertarić

Festival je započeo povorkom kroz grad. Konjske zaprege, traktori, kamioni okićeni lozom, lišćem, groždem slavili su ukusni plod pobrani u vinogradu, iz čega će do Martinja nastati izvrsno mlado vino. Uzgajivači su se ove godine hvalili visokim stupnjem šećera u moštu, pa ako će pažljivo čuvati, i pospješivati nastanak vina, bit će to prava kakvoća. Na Festivalu je nastupilo Kulturno društvo iz Hlebina čiji svirači imaju već umalo sedamdeset godina, međutim njihova energija, raspoloženje poput mladih zabavljalo je publiku. Pečuški su svirači bili zaslužni za limenu glazbu koja se u zadnje vrijeme sve više promiče u Pomurju. S Festivala nije nedostajala ni odlična kapljica, pa ni domaća pogača i kolači, za što su se pobrinuli članovi letinjske hrvatske zajednice. *beta*

Bajska sjednica Predsjedništva SHM-a

Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj sazvaio je 16. rujna osmočlano Predsjedništvo udruge. Sjednici koja je sazvana u 11 sati, ali se održala oko 14 sati, nakon skupštine Hrvatske državne samouprave, odazvalo se četvero članova Predsjedništva

Od osam članova Predsjedništva, sjednici je nazočilo njih četvero.

NEMZ-TAB-18 Ministarstvo ljudskih resursa (EMMI) raspisuje otvoreni natječaj za podupiranje narodnosnih narodopisnih, umjetničkih, folklornih i jezičnih kampova za 2018. godinu koji se ostvaruju u jezičnoj sredini. Natjecati se mogu narodnosne obrazovne ustanove, narodnosne samouprave, kulturne ustanove u održavanju državnih narodnosnih samouprava i civilne udruge. Projekti koji se njime podupiru mogu se ostvariti u razdoblju od 1. svibnja do 15. prosinca 2018. godine. Okvirni je iznos 400 milijuna forinta. Najmanji je iznos koji se može dobiti 300 tisuća, a najveći 2,5 milijuna forinta. Potpore se doznaju u obliku predujma, s naknadnim obračunom. Veličina potpore 100 %. Za predaju natječaja nisu potrebna vlastita sredstva. Jedan natjecatelj može predati samo jedan natječaj, izuzetak su javno-obrazovne ustanove.

<http://www.kormany.hu/download/5/70/31000/NEMZ-TAB-18.pdf>

NEMZ-PED-18 Ministarstvo ljudskih resursa (EMMI) raspisuje otvoreni natječaj za podupiranje usavršavanja pedagoga koja se ostvaruju uz posredovanje matičnih država za 2018. godinu. Natjecati se mogu državne narodnosne samouprave koje putem neposrednog ugovora usavršavanje organiziraju u matičnoj zemlji, odnosno u zemlji matičnog jezika, visokoškolske ustanove i državne samouprave prema ugovoru s visokoškolskom ustanovom u matičnoj zemlji, ili zemlji matičnog jezika, te pedagoške ustanove koje su osnovale državne samouprave. Projekti koji se njime podupiru mogu se ostvariti u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2018. godine. Okvirni je iznos 15 milijuna forinta. Najmanji iznos koji se može dobiti jest 300 tisuća, a najveći 4 milijuna forinta.

<http://www.kormany.hu/download/6/70/31000/NEMZ-PED-18.pdf>

POZIV NA JAVNI NATJEČAJ

Pečuška Hrvatska samouprava raspisuje javni natječaj za dodjelu stipendija hrvatskim srednjoškolicima/srednjoškolkama koji/e imaju prebivalište u Pečuhu.

Temeljem ovoga natječaja dodjeljuju se tri stipendije u vrijednosti od 50 000 forinta za drugo polugodište školske godine 2016./17.

Pravo na sudjelovanje u javnom natječaju imaju učenici/ce koji/e ispunjavaju ove opće uvjete:

- pripadnost hrvatskoj zajednici
- prebivalište u Pečuhu
- prosjek ocjena u prethodnom polugodištu najmanje 4,00

Uz prijavu za sudjelovanje u javnom natječaju kandidati/kinje dužni/ne su priložiti:

tva (Podravina – Jozo Solga, Gradišće – Edita Horvat-Pauković, Bačka – Angela Šokac Marković i predsjednik Ostrogonac, a na sjednici je bio i HDS-ov predsjednik Ivan Guban, te nekoliko zainteresiranih. Nijedan član Nadzornog odbora nije bio na sjednici. Na dnevnom redu u prvoj točki bilo je predsjednikovo usmeno izvješće o događajima od zadnje sjednice Predsjedništva, drugoj usmeno izvješće o financijskom stanju, novim natječajima za 2018. godinu, u trećoj točki govorilo se o najvažnijim jesenskim programima, a pod „razno“, među ostalima, izrazilo se nezadovoljstvo odlukom Vlade Republike Hrvatske imenovanjem i članova Savjeta Vlade Republike Hrvatske između osoba predloženih iz redova Hrvata u Mađarskoj. Naime, smatra se da se trebao uzeti u obzir prijedlog koji je dao Savez Hrvata u Mađarskoj sa svoje strane. Zaključeno je da će se napisati i poslati pismo prosvjeda nadležnim ustanovama u Republici Hrvatskoj. Na zatvorenom dijelu sjednice bilo je riječi o prijedlozima imena Saveza Hrvata za odličja koja će se dodijeliti na državnom Danu Hrvata te o prijedlogu imena za odličje Pro cultura minoritatum.

Branka Pavić Blažetin

NEMZ-KUL-18 Ministarstvo ljudskih resursa (EMMI) raspisuje otvoreni natječaj za podupiranje narodnosnih kulturnih programa za 2018. godinu. Natjecati se mogu narodnosne samouprave te njihove proračunske ustanove, narodnosne civilne udruge, neprofitne gospodarske tvrtke koje su osnovale narodnosne samouprave i registrirane crkvene zajednice. Projekti koji se njime podupiru mogu se ostvariti u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2018. godine. Podupiru se primjerice troškovi stručnih znanstvenih skupova, objavljivanje odnosno tiskanje raznih izdanja, kulturne i vjerske priredbe i dr. Okvirni je iznos 500 milijuna forinta. Najmanji iznos koji se može dobiti jest 200 tisuća, a najveći 1,2 milijuna forinta.

<http://www.kormany.hu/download/7/70/31000/NEMZ-KUL-18.pdf>

NEMZ-CISZ-18 Ministarstvo ljudskih resursa (EMMI) raspisuje otvoreni natječaj za podupiranje djelovanja narodnosnih civilnih udruga za 2018. godinu. Natjecati se mogu prema osnivačkom dokumentu utvrđene civilne narodnosne udruge koje su registrirane najkasnije do 31. prosinca 2015. godine. Projekti koji se njime podupiru mogu se ostvariti u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2018. godine. Okvirni je iznos 500 milijuna forinta. Najmanji iznos koji se može dobiti jest 300 tisuća, a najveći 5 milijuna forinta. Jedna natjecateljska udruga može predati samo jedan natječaj.

<http://www.kormany.hu/download/8/70/31000/NEMZ-CISZ-18.pdf>

Svi su natječaji otvoreni do 30. listopada 2018. godine. Potrebna je i registracija, a registracijska izjava s vlastoručnim potpisom predsjednika udruge mora se poslati u pismu na adresu: Emberi Erőforrás Támogatáskezelő 1387 Bp. Pf. 1467. Ako natjecatelj već ima registraciju, važno je provjeriti podatke, ako nema promjena, onda se ne mora pismeno dostaviti.

- dokaz o prebivalištu
- potvrdu srednjoškolske obrazovne ustanove da je kandidat/kandidatkinja polaznik/ica škole
- preslik svjedodžbe o uspjehu na kraju drugoga polugodišta u školskoj godini 2016./17., koji je ovjerio ravnatelj
- kratak životopis na hrvatskom jeziku s posebnim naglaskom na aktivnosti u hrvatskoj zajednici

Prijave na javni natječaj podnose se zaključno do 31. listopada 2017. godine.

Prijave s nepotpunom dokumentacijom, neovjerene prijave i neovjerene preslike kao i nepravodobne prijave neće se razmatrati.

Prijavu dostaviti na adresu: Pécsi Horvát Önkormányzat 7623 Pécs, Esze Tamás u. 3.

PRISIKA

Zbirka sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, srdačno Vas zove i čeka prigodom 500. obljetnice reformacije na predavanjima profesora dr. Nikole Benčiča: Protestantizam i Gradišćanski Hrvati, koje će se održati u nedjelju, 15. listopada/oktobra od 14.45 početo u društvenoj prostoriji Zbirke.

Od 14 sati si morete pogledati u prostoriji za privremene izložke dragocjeno izdanje, Luthe-rovu Postilu, tiskanu u Wittenbergu 1575. godine, koja se od 2003. g. čuva u Zbirci.

dr. sc. Bernadetta Zadrovich

GORNJI ČETAR

Hrvatska samouprava dotičnoga sela, jačkarni zbor Rozmarin i HKD Četarci Vas srdačno pozivaju na 10. jubilej utemeljenja, 21. oktobra, u subotu, s početkom od 15 uri. Program se začme svetom mašom u mjesnoj crkvi sv. Mikule ter se potom nastavlja u Kulturnom domu sa svečanom predstavom jubilarov. Na balu svira bend iz Hrvatske „Sad ili nikad“.

KOLJNOF

Hrvatska samouprava Koljnofa i Dvojezična škola i čuvarnica Mihovil Naković 18. oktobra, u srijedu pozivaju gradišćanske škole na Nakovićevo naticanje u lipom govoru. Priredba počinje u 10 uri u školskoj auli, potom će 75 školarov iz raznih škola Gradišća recitirati u niži razredi, a štati određeni tekst u gornji razredi. Naticanje je ljetos posvećeno koljnofskom pjesniku i kantu Mate Šinkoviću, čiji 90. rodjendan se svečuje ovo ljetu, a teksti za učerike gornjih razredov su izabrani od Ivana Blaževića, koljnofskoga farnika.

ŠOPRON; KOLJNOF

Društvo „Hrvati“ poziva od 19. do 21. na shodišće u Bansku Hrvatsku, pod peljanjem predsjednika dr. Franje Pajrića. Prvi dan je posvećen Petrinji, Sisku, drugi dan će Gradišćance primiti sisački biskup Vlado Košić ter se putuje dalje u Hrvatsku Kostajnicu i Topusko. Zadnji dan je još na programu Karlovac i u njem nacionalno svetišće sv. Josipa ter posjet Lasinji.

BUDIMPEŠTA

Institut za slavensku i baltičku filologiju, smjer hrvatski jezik i književnost, Filozofskog fakulteta Sveučilišta Lorándia Eötvösa poziva sve zainteresirane na predavanje „Bunjevački govor u Srbiji, sljedeći slavenski mikrojezik?“ dr. Martina Henzelmana M. A. slavista i istraživačkog asistenta Instituta za slavistiku Sveučilišta za tehnologiju iz Dresdena. Izlaganje će biti u četvrtak, C u knjižnici toga Instituta (VIII., Múzeum krt. 4/D, prizemlje).

Hrvatska samouprava XV. okruga poziva Vas na svečano ponovno otkrivanje obnovljenog kipa „Meditacija“ hrvatske kiparice Jelene Veszely, koje će biti u petak, 13. listopada 2017. u 12 sati, na Trgu Mézeskalács 3. Nazočne će pozdraviti predsjednik Hrvatske samouprave spomenute gradske četvrti Stjepan Kuzma, načelnik XV. okruga László Hajdu i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Mladen Andrić. Potom je svečano otkrivanje kipa „Meditacija“, koje će glazbeno uveličati svirači Glazbene škole „Jenő Hubay“.

Svečana urudžba narodnosnih stipendija Ministarstva ljudskih resursa bit će u utorak, 17. listopada, s početkom u 13 sati, u konferencijskoj dvorani Ministarstva. U okviru kulturnoga programa diplome uručuje državni tajnik za vjerske, narodnosne, civilne i društvene odnose Miklós Soltész. Podsjetimo, ovogodišnje su dobitnice: Bernadeta Turul, gimnazijalka pečuske Hrvatske gimnazije, i Deniza Dancs, gimnazijalka budimpeštanske Hrvatske gimnazije.